

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Rutavdrag för äldre SOU 2020:52

- IFAU avstyrker förslaget att införa en särskild ordning för rutavdrag för äldre som omfattar fler tjänster än nuvarande rutavdrag.
- IFAU anser att det istället bör utredas hur det existerande rutavdraget kan utvidgas på ett sätt som omfattar alla åldersgrupper.

Utredningen förslår en särskild ordning för rutavdrag för gruppen 65 år och äldre och att dagens rutavdrag kompletteras med hushållstjänster som enbart äldre personer föreslås ha rätt till. De föreslagna tjänsterna består av sällskap, matlagning, bakning, rastning/passning av sällskapsdjur och tillsyn av bostad samt trädgårdsskötsel. Utredningen föreslår också att en vidare krets av anhöriga ska ges rätt till rutavdrag för hushållsarbete som är hänförligt till äldre personers hushåll.

IFAU har granskat utredningens förslag utifrån den ekonomisk-teoretiska forskningen. Det huvudsakliga teoretiska argumentet för att subventionera hushållsnära tjänster är att detta reducerar den skattekil som påverkar individens val mellan att själv utföra hushållsarbete och att köpa hushållstjänster på marknaden. Genom en reducerad skattekil ökar incitamenten till marknadsarbete i förhållande till hushållsarbete vilket i sin tur kan leda till ett ökat arbetsutbud och en ökad specialisering i ekonomin.

Mot denna bakgrund är det därför svårt att motivera ett utvidgat rutavdrag för äldre eftersom andelen förvärvsarbetande i denna grupp är låg. De positiva arbetsutbudseffekterna förväntas i huvudsak ske bland anhöriga som i dagsläget hjälper äldre närstående med någon av de utvidgade tjänsterna i utredningens förslag. Denna grupp förefaller dock liten i förhållande till samtliga 65 år och äldre som skulle dra nytta av det utvidgade rutavdraget.

Ett utvidgat rutavdrag som inte bara gäller för äldre, utan också för andra åldersgrupper som i högre utsträckning förvärvsarbetar, har däremot större potential att leda till ökat arbetsutbud och ökad specialisering. Då den totala efterfrågan på hushållsnära tjänster är olika stor i olika åldersgrupper, kan det dock vara motiverat med åldersberoende takbelopp eller subventionsgrader.

Rutavdraget motiveras ofta som ett verktyg att öka sysselsättningen. Det är dock ett indirekt sådant verktyg eftersom det påverkar individers konsumtionsval istället för källan till sysselsättningsproblematiken vilket är

glappet mellan produktiviteteten och lönekostnaden för individer som står långt från arbetsmarknaden. Ett mer effektivt och branschneutralt sätt att komma åt sysselsättningsproblematiken är att minska detta glapp genom antingen produktivitetshöjande insatser såsom utbildning, eller åtgärder som syftar till att minska lönekostnaden.

Avslutningsvis bör det tilläggas att efterfrågan på hushållsnära tjänster bland äldre, och bland anhöriga som tar hand om äldre närstående, påverkas av det utbud av insatser som tillhandahålls av det offentliga. Därför berör utredningen den större frågan vilka hushållstjänster till äldre som ska tillhandhållas av det offentliga, och i vilken uträkning det offentliga ska underlätta, via subventioner, för individer att komplettera eller ersätta vissa tjänster som erbjuds till äldre av det offentliga. Här finns en gränsdragningsproblematik som behöver utredas närmare.

I detta ärende har generaldirektören Maria Hemström Hemmingsson beslutat. Professor Spencer Bastani har varit föredragande.

Maria Hemström Hemmingsson

Spencer Bastani